

चुमनुव्री गाउँपालिकाको

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रतिवेदन

२०७८

चुमनुव्री गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सिर्दिबास, गोरखा
गण्डकी प्रदेश
नेपाल

प्रतिवेदन

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछूतको अन्त्य गर्ने तथा आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प गरिएको छ । छुवाछूत तथा भेदभाव विरुद्धको हक, धार्मिक स्वतन्त्रताको हक, भाषा तथा संस्कृतिको हक, महिला, बालबालिका, दलित आदीको हक, सामाजिक न्यायको हक, ज्येष्ठ नागरिकको हक, सामाजिक सुरक्षाको हक लगायतका मौलिक हकहरु संविधानमा व्यवस्था गरिएको छ । महिलाको हक सम्बन्धी धाराले समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार, राज्यका सबै सरकारमा सहभागिता हुने अधिकार, सम्पत्ति तथा पारिवारिक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदको व्यवस्था गरेको छ ।

संविधानमा महिला विरुद्ध हुने हिंसाजन्य कार्यहरुलाई कानून बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ । समानताको हक अन्तर्गत सामाजिक र सांस्कृतिक रूपले पछाडि पारिएका समुदाय समेतको संरक्षण, सशक्तिकरण र विकासको लागि संविधानले विशेष प्रावधानहरुको थप व्याख्या गरेको छ । सामाजिक न्यायको हकले राज्यका हरेक सरकारहरुमा समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्तका आधारमा जनताको सहभागिताको अधिकारको व्यवस्था गरेको छ । राज्यका नीतिहरुमा सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीतिहरु सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक न्याय प्रदानगर्दा सबै लिङ्ग, क्षेत्र र समुदायभित्रका आर्थिक रूपले विपन्नलाई प्राथमिकता प्रदान गर्ने उल्लेख गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धी व्यवस्था प्रस्तावनमा नै उल्लेख गरिएको छ । यसका अलावा दफा ११ को गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारको उपदफा (२) (त) मा ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र असक्तहरुको व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी अन्तर्गत विभिन्न क्रियाकलापहरु संचालन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ भने दफा २४ उपदफा (२) मा स्थानीय तहले योजना बनाउँदा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुनेगरी सुशासन, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूल, विपद् व्यवस्थापन, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ । यसैगरी सोही दफाको उपदफा (३) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्ना योजना बनाउँदा महिला बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने खालका योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ भनी उल्लेख गरेको छ ।

यसै गरी बडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत तथ्यांक अद्यावधिक तथा संरक्षण अन्तर्गत खण्डीकृत तथ्यांक संकलन, विकास कार्य अन्तर्गत बालविवाह, बहुविवाह, लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्ने आदि व्यवस्था गरिएको छ भने स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन अन्तर्गत योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा महिला तथा पिछडिएको

वर्गको सहभागितामा जोड दिइएको, योजना बनाउदा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने योजना छनौटमा जोड दिदै लैससास प्रवर्द्धन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

सन् २०१५ को सेप्टेम्बरमा सम्पन्न संयुक्त राष्ट्रसंघको साधारण सभाले २०१६ देखि २०३० सम्ममा हासिल गर्नुपर्ने दिगो विकासका १७ वटा लक्ष्य र १६९ वटा उप-लक्ष्यहरु पारित गरेको छ । दिगो विकासका लक्ष्यहरुले विशेष गरी हरेक व्यक्तिको स्वाभिमान, स्वतन्त्रता, समानताका साथै भोक, गरीबीको अन्त्य गर्दै शिक्षित तथा स्वस्थ जीवनयापनका लागि परिकल्पना गर्दछ । यसका साथै यी लक्ष्यहरुले गरिबीको रेखामुनी रहेका बालबालिका, किशोरकिशोरी, महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, यौनीक अल्पसंख्यक, पछाडि पारिएका समुदाय जस्तै दलित, जनजाति, आदिवासीहरुको आवश्यकताहरुलाई समेट्ने उद्देश्य राखेको छ । चरम गरीबीको अन्त्य गर्न, असमानता हटाउन, विभेदसँग लड्न र पछाडि परेका व्यक्ति र समुहको द्रुत गतिमा प्रगति गर्नका लागि कोही पनि पछाडी नछुट्नु भन्ने मुख्य सिद्धान्तलाई दिगो विकासका लक्ष्यले अंगिकार गरेको छ । दिगो विकास लक्ष्यले व्यक्तिको मर्यादालाई विकासको मुख्य आधारको रूपमा स्थापित गरेको छ । कोहि पनि पछि नछुट्नु भन्ने अवधारणाले समावेशी र दिगो विकासका उपलब्धि र नतिजा प्राप्तिका लागि विशेषतः परम्परागत रूपमा सिमान्तकृत, विपन्न र जोखिम अवस्थामा रहेका व्यक्ति र समुहलाई विकासको प्रकृत्यामा ल्याउने कुराको सुनिश्चित गर्दछ । दिगो विकास लक्ष्य सामाजिक, आर्थिक र वातावरणीय विकासको एक विश्वव्यापी अवधारणा हो । सन् २०३० सम्ममा सबै प्रकारका विभेदहरु उन्मुलन गरी समानता र न्यायमा आधारित समाजको आधार तयार गर्न आवश्यक पर्ने लक्ष्यहरु राखिएका छन् । दिगो विकासका लक्ष्यहरुले समानता र न्यायमा आधारित समाज, मानव, पृथ्वी, समृद्धि, शान्ति जस्ता सवालहरुको साभेदारीमार्फत संभव छ भनी प्रतिवद्धता जनाएको छ । लैङ्गिक समानता दिगो विकास लक्ष्य मध्येको एक महत्वपूर्ण लक्ष्य हो जुन लक्ष्य नं. ५ मा राखिएको छ । यसका साथै लैङ्गिक समानता सबै लक्ष्यहरुमा मूलप्रवाहीकरण गरिएको छ ।

पन्ध्रौ योजना (आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ - २०८०/०८१) को आधारपत्रमा (क) लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण, (ख) बालबालिका तथा किशोरकिशोरी (ग) जेष्ठ नागरिक (घ) अपाङ्गता भएका व्यक्ति (ङ) सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण (च) समावेशीकरण लगायतका विषयहरुलाई छुट्टै शिर्षकका रूपमा राखिएको छ ।

संविधानद्वारा प्रदत्त हकहरुको कार्यान्वयन गर्न तथा समानुपातिक समावेशीका आधारमा राज्य संरचनाका सबै अङ्गहरुमा महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मजदूर, किसान, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, पिछडिएका वर्ग र क्षेत्र सबैलाई सहभागी गराउने संवैधानिक व्यवस्था गरिएको परिप्रेक्ष्यमा सामाजिक विविधता बीचको असमानता, सामाजिक बञ्चितिकरणका कारण सामाजिक समूहको विकास सूचकहरुमा भएको कमजोर अवस्था र सामाजिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक क्षेत्रमा रहेको पहुँचको अन्तरलाई न्यून गर्न आवश्यक रहेको छ ।

२. अध्ययनको महत्व

नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा लैङ्गिक विभेद अन्त्य गरी समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने व्यवस्था गरेको छ । महिलाको हक सम्बन्धी धाराले समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार, राज्यका सबै निकायमा सहभागिता हुने अधिकार,

सम्पत्ति तथा पारिवारिक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदको व्यवस्था गरेको छ ।

यसका अतिरिक्त महिला विरुद्ध हुने हिंसाजन्य कार्यहरूलाई कानून बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ । समानताको हकले नागरिकहरू, सामाजिक र सांस्कृतिकरूपले पछाडि परेको समुदाय समेतको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकासको लागि संविधानमा विशेष प्रावधानहरूको थप व्याख्या गरेको छ ।

सामाजिक न्यायको हकले राज्यका हरेक निकायहरूमा समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्तका आधारमा जनताको सहभागिताको अधिकारको स्थापना गरेको छ ।

गाउँपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैससास सम्बन्धि व्यवस्था गरेको छ ।

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले संघ तथा प्रदेश कानूनको अधिनमा रही सामाजिक सुरक्षा र गरिबी निवारण सम्बन्धि काम गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत तथ्यांक अद्यावधिक तथा संरक्षण अन्तर्गत खण्डीकृत तथ्यांक संकलन, विकास कार्य अन्तर्गत बालविवाह, बहुविवाह, लैङ्गिक हिंसा अन्त्य गर्ने आदिको व्यवस्था गरिएको छ ।

स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन अन्तर्गत योजना तर्जुमा महिला तथा पिछ्छडिएको वर्गको सहभागितामा जोड, योजना बनाउदा महिला, बालबालिका तथा पिछ्छडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने योजना छनौटमा जोड, लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धिमा जोड दिएको छ । यस नयाँ संरचना अनुसार गाउँपालिकाको लैससासको क्षेत्रमा भए गरेका काम कारवाहीहरू तथा खाडलहरूको परिपुर्ती गर्ने कार्य गर्दछ । कतिपय कामहरू गर्दै जाने क्रममा छुट्न जान सक्छ र त्यस्ता कार्यमा पनि विस्तृत कार्य योजना बनाई सो कार्यको पहिचान तथा सुनिश्चितता गर्न सकिन्छ । यस प्रावधानलाई मध्यनजर राख्दै यस गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गरिएको हो ।

३. लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उद्देश्यहरू

यसका उद्देश्यहरू यस प्रकार छन्:

(क) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण मार्फत गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरूमा महिला र सामाजिक रूपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूलाई समावेश गरि, लैङ्गिक समानता र सबै जातजाती तथा समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई लैङ्गिक अन्तर तथा सामाजिक विभेद प्रभावलाई सम्बोधन गर्दै लैङ्गिक मूलप्रवाहिकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजाने ।

(ख) महिला र सीमान्तकृत समुहहरूलाई समावेश गरि उनीहरूको योजनाबद्ध रूपमा व्यक्तिगत र सामूहिक क्षमता अभिवृद्धि गरी गाउँपालिकाको विकास प्रक्रियामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने ।

(ग) गाउँपालिकाको सबै कार्यक्रम, योजना र आयोजनाको प्रत्येक चरणमा लैससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र यसलाई संस्थागत गर्दै लैजाने ।

४. अध्ययनका क्षेत्रहरु

संस्थागत लेखाजोखाको लागि प्रयोग गरिने विधिमा गाउँपालिकाको कानून तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा, योजना कार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन, आन्तरिक संरचना, क्षमता विकास, नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका नीति र प्रतिवद्धता, सेवा प्रवाह र संस्थागत संस्कृति र सुशासन गरी प्रमुख आठवटा शीर्षकहरू भित्र ५६ वटा उपशीर्षकहरूमा छलफल गरिएको थियो । ती शीर्षकलाई प्रष्ट बनाउनका लागि प्रत्येक उपशीर्षकमा प्रश्नहरू राखिएका थिए । तीनै प्रश्नहरूको आधारमा गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरूसँग छलफल गरिएको थियो । छलफलको आधारमा उक्त वृन्दामा राम्रो देखिएमा १, मध्यम देखिएमा ०.५ र सुधार गर्नुपर्ने देखिएमा वा नभएमा ० अंकहरू प्रदान गरिएको छ ।

अन्तमा विभिन्न शीर्षकहरूमा प्राप्त अंकहरूलाई माकुरेजालोको चित्र (Spider Diagram) बनाई सहभागीहरू माझ उक्त नमुना चित्र प्रस्तुत गरिएको थियो । सो चित्रले देखाएका राम्रा पक्षहरूलाई निरन्तरता दिदै, कमजोर पक्षहरूलाई सुधार गर्दै आगामी दिनहरूमा गाउँपालिकालाई एक आदर्श निकायको रूपमा स्थापित गर्न आवश्यकताहरूको पहिचान गरी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकासका लागि एकिकृत कार्य योजना बनाई अगाडि बढाउन यो लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी संवेदनशील संस्थागत लेखाजोखाले मद्दत पुऱ्याउनेछ ।

५. अध्ययनको तरीका र विधि

तरीका: लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यक्रम मुख्यतः तीन चरणमा विभाजन गरि सम्पन्न गरिएकोछ ।

१. तयारी चरण

लैससास परीक्षणका उद्देश्य र प्रकृयाका वारेमा जनप्रतिनिधी र कर्मचारीहरूलाई जानकारी गराउने, अभिमुखीकरण गर्ने । कार्यशाला गोष्ठीको पूर्व तयारी तथा चाहिने सामग्रीहरूको व्यवस्था गर्ने । जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरूसँग तयारी बैठक बस्ने, लैससास परीक्षणको लागि सहभागीहरूको सूची तयार गर्ने, लैससास कार्यशाला गोष्ठी सञ्चालनको लागि मिति, स्थान, समय अवधि तोक्ने लैससास परीक्षणका लागि कार्यदल बनाई गाउँपालिकाको दस्तावेजहरू (जस्तै वार्षिक योजना, आवधिक योजना, वार्षिक प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन, चौमासिक/वार्षिक समिक्षाको प्रतिवेदन, गाउँपालिका प्रोफाइल, विभिन्न समयमा भएका निर्णयहरू आदिको लैससासको दृष्टिकोणबाट विश्लेषण र पुनरावलोकन गरि प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार पारिएको थियो । ।

२. कार्यान्वयन चरण

गाउँपालिकाको लैससास परीक्षणका लागि २०७८ वैशाख ६ गते गठित कार्यदलले लेखाजोखाको लागि कार्यविधिमा तोकिएको ढाँचा अनुसारको प्रश्नावलीहरूमा छलफल गरी अंक दिइएको थियो । त्यसबाट प्राप्त नतिजालाई माकुरे

जालोमा चित्रण गरी २०७८ वैशाख १३ गते गाउँपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीको सहभागितामा प्रस्तुतीकरण गरिएको थियो । प्रश्नावलीमा आधारित भएर छलफल गर्दा काम सम्पन्न भएकोलाई १ अंक, आंशिक सम्पन्नलाई ०.५ र कुनै पनि काम नभएकोलाई ० अंक प्रदान गरिएको थियो । पूर्णाङ्क अंक प्राप्तलाई सबल पक्ष र त्यसभन्दा कम प्राप्ताङ्कलाई सुधार गर्नुपर्ने पक्षमा राखिएकोछ ।

पहिचान गरिएका सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरूलाई समाधान गर्ने हिसाबले कार्ययोजना तयार गरिएकोछ । यस कार्ययोजनालाई गाउँपालिकाले नियमित अनुगमन गरी सुधार भएका पक्षहरूलाई माकुरे जालोमा थप्दै उपलब्धिहरूलाई आंकलन गर्नुपर्ने हुन्छ । साथै सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरूलाई पुनः कार्ययोजना बनाई निरन्तर कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

३. प्रतिवेदन चरण

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यविधिमा उल्लेख भएको लैससास परिक्षणको अनुसूचीमा उल्लेख भएको प्रगति प्रतिवेदनको ढाँचामा प्रतिवेदन तयार पारिएको छ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गर्दा सहभागीहरू बीच भएको छलफलबाट आएको निचोडलाई प्रतिवेदनको प्रमुख प्राप्तीको खण्डमा उल्लेख गरिएको छ ।

विधि: गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (GESI Audit) गर्नका लागि गाउँपालिका अध्यक्षको संयोजकत्वमा ६ सदस्यीय गापा उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, कार्यपालिका सदस्य, प्रशासन अधिकृत र योजना सल्लाहकार सहितको लैससास परिक्षण कार्यदल गठन गरिएको थियो । लैससास परिक्षणका लागि निम्न विधिहरू अपनाई गाउँपालिकाको लैससासको अवस्था विश्लेषण गरिएको थियो ।

१. दस्तावेज समिक्षा : लैससास कार्यदलले गाउँपालिकाको दस्तावेजहरू (जस्तै ऐन, कानून, नीति, कार्यविधि, क्षमता विकास योजना, वार्षिक योजना, आवधिक योजना, वार्षिक प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन र गाउँपालिका प्रोफाइल, तथा विभिन्न समयमा भएका निर्णयहरू आदिको लैससासको दृष्टिकोणबाट अध्ययन, विश्लेषण र पुनरावलोकन गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो ।

२. लक्षित समुदाय छलफल : लैससास परीक्षणका क्रममा गाउँपालिकासँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने उपभोक्ता समितिका पदाधिकारिसँग अभि वढि जानकारी लिनका लागि लैससास सम्बन्धि सवालहरूमा केन्द्रित रहि सो समुदायसँग छलफल गरिएको थियो ।

३. कार्यशाला संचालन (सूचकहरूको लेखाजोखा) :

(क) लैससास परिक्षण कार्यविधि २०७७ को अनुसूची १ बमोजिमका सूचक अनुसार अंकभार दिनका लागि १ दिने कार्यशाला संचालन गरिएको थियो । लैससास परिक्षणका लागि समावेश गरिएका मुख्य ८ वटा सूचक र प्रत्येक सूचकहरूमा ७ वटा प्रश्नहरूको आधारमा गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरू र कर्मचारीहरूसँग छलफल गरिएको थियो । सहभागितात्मक छलफलको आधारमा उक्त बुँदामा राम्रो देखिएकोमा १, मध्यम देखिएकोमा ०.५ र नभएकोमा ० अंकहरू प्रदान गरिएको थियो ।

(ख) मुख्य ८ वटा सूचकहरूमा प्राप्त अंकहरूलाई माकुरेजालोको चित्र (Spider Diagram) बनाई सहभागीहरू माझ उक्त नमुना चित्र राखिएकोछ । सो चित्रले देखाएका राम्रा पक्षहरूलाई निरन्तरता दिदै, कमजोर पक्षहरूलाई सुधार गर्दै आगामी दिनहरूमा गाउँपालिकालाई एक आदर्श स्थानीय तहको रूपमा स्थापित गर्न आवश्यकताहरूको पहिचान गरी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकासका लागि एकिकृत कार्ययोजना बनाई अगाडि बढाउन यो लैससास परिक्षण गरिएकोछ ।

४. प्रतिवेदन तयार : यस कार्यविधिको अनुसूची ६ मा उल्लेख भएको लैससास परिक्षणको प्रतिवेदनको ढाँचामा प्रतिवेदन तयार गरिएकोछ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी परिक्षण गर्दा सहभागीहरू बीच भएको छलफलबाट आएको निचोडलाई प्रतिवेदनका रूपमा तयार गरिएकोछ ।

६. सहभागीहरू

यस लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी परिक्षण कार्यक्रममा गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, वडा अध्यक्षहरू, कार्यपालिका सदस्यहरू, विषयगत शाखा प्रमुख एवं अन्य कर्मचारीहरू र गापा पुर्णिमा कर्मचारीहरू सहभागी रहेकाछन् ।

७. विश्लेषणका औजारहरू

- लक्षित समुह छलफल
- प्रमुख व्यक्तिहरूसँग अन्तरवार्ता
- लैससास सूचकहरूको विश्लेषण,
- Scoring,
- SWOT Analysis
- Action Plan

८. परीक्षणबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरू

मुख्य सुचक	प्रमुख प्राप्तिहरू
१ गाउँपालिकाको कानुन तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण	
१.१	गाउँपालिकामा कानुन (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधी, मापदण्ड) निति/रणनिति तयार भएको तर लैससासको दृष्टीकोणबाट सो वर्गको पनि सहभागिता तथा सुझावहरू गराउनुपर्ने
१.२	गाउँपालिकाको छुट्टै लैससास निति बनाउने क्रममा रहेको र वार्षिक कार्यक्रममा बजेट विनियोजन भएको

२. लैससास विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा	
२.१	आवधिक योजनामा लैससास सम्बन्धी निति, कार्यक्रम राखिएको र सोहि अनुरुप वार्षिक निति तथा कार्यक्रम बनाइनुपर्ने
२.२	योजना तर्जुमा गर्दा सबै योजना तर्जुमाका चरणहरु कार्यान्वयनमा ल्याउनुका साथै आगामी दिनमा योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै वर्ग, लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिनुपर्ने
३. योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन	
३.१	गाउँपालिकाको उपभोक्ता समिति सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी बनेको तथा कार्यान्वयनमा रहेको र सो उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिक तथा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह रहेको भए सोको प्रतिनिधित्व गराउनुपर्ने
३.२	योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिम गाउँपालिका स्तरिय सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति गठन भएको र सो समितिले अनुगमन गर्दा लैससास सम्बन्धी सूचकहरु पनि समावेश गरी सो अनुगमनबाट प्रतिवेदन कार्यपालिकामा छलफल गरिनुपर्ने
४ आन्तरिक संरचना	
४.१	गाउँपालिका स्तरिय न्यायिक समिति गठन भएको र वडा स्तरिय मेलमिलाप केन्द्र गठन गठन गरी मेलमिलाप केन्द्रमा दर्ता भएका र समाधान गरिएका विवादहरुको खण्डीकृत तथ्यांकको अभिलेख राखिनुपर्ने
४.२	सामाजिक विकास शाखा/ महिला तथा बाल विकास शाखा स्थापना नभएकोले महिला तथा बाल विकास शाखा स्थापना गरी कर्मचारी तथा लैससास सम्पर्क व्यक्ति तोकि लाभग्राहीहरुलाई जानकारीमुलक सुचना प्रवाह गरिनुपर्ने
५ क्षमता विकास	
५.१	वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरु रहेको र सो क्षमता विकास कार्यक्रम गर्दा लैससास सम्बन्धी छुट्टै विषय राखि तालिम सञ्चालन गर्नुपर्ने
५.२	
६ नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका नीति र प्रतिबद्धता	
६.१	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको लागि रकम विनियोजन गरिएको र सो रकम लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायका लागि विशेष कार्यक्रम सहित दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरणका लागि सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्यमा कार्य गरिनुपर्ने
६.२	
७ सेवा प्रवाह र सस्थागत सस्कृति	

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

७.१	सेवा सुविधामा पहुँच नभएका समुदायहरूका लागि सेवा प्रवाहमा पहुँच पुऱ्याउन घुम्ति शिविर संचालन नगरिएकोले घुम्ति शिविर संचालन गरिनुपर्ने
७.२	बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माण भएको तर सँगसँगै सेवाग्राहीहरू प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने ठाउँको उचित व्यवस्थापन जस्तै पिउने पानी, महिला/ पुरुष शौचालय, प्रतिकालय आदिको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने
८.सुशासन	
८.१	सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरू प्रयोग गर्ने गरेको तर सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन र बर्हिगमन अभिमत (Exit Poll) र नागरिक प्रतिवेदन पत्र (CRC) जस्ता विधी प्रयोगमा ल्याउनुपर्ने
८.२	सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) प्रवाह गर्न बजेट व्यवस्था भएको र साथै लैससास सम्बन्धी असल अभ्यासहरू, घटना अध्ययन आदिको प्रकाशन गर्ने, समितिहरूमा पनि छलफल गरिनुपर्ने

९. लैससास बजेट परिक्षण विधिबाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

९.१ परीक्षण पश्चात सूचकहरूले प्राप्त गरेका अंक

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क	पुष्ट्याईको आधार	कैफियत
१	कानून तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	७	३		
क	गाउँपालिकाले तर्जुमा गर्ने कानून (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड), नीति/रणनीति तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिले सहभागिता हुने गरेको छ वा छैन ?	० - १	१	गाउँ कार्यपालिकाको बैठक उपस्थिति तथा भएका निर्णयहरू	
ख	कानून तथा नीति निर्माणको क्रममा लाभग्राही विशेषतः महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायको सुभाब लिईएको छ वा छैन ?	० - १	०।५	बैठकको उपस्थिति	
ग	हालसम्म स्वीकृत भएका कानूनहरू र नीतिहरूका बारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूका लागि अभिमुखिकरण भएको छ वा छैन र समान बुझाई छ वा छैन ?	० - १	०।५	वार्षिक बजेट किताब तथा अभिमुखिकरण भएको माइन्ट्युट, तथा फोटोहरू	
घ	स्वीकृत भएका कानून र नीतिहरू वेबसाइटमा राखिएको साथै प्रकाशन गरी सबैको पहुँचमा हुने गरी पालिकाका सम्बन्धित शाखाहरू र वडा कार्यालयमा राखिएको छ वा छैन ?	० - १	०		
ङ	गाउँपालिकाको लैससास नीति छ वा छैन ? तर्जुमा गरिएको भए लाभग्राही विशेषतः महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायसंग छलफल गरी सुभाब समावेश गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	० - १	०।५	लैससास नीतिको प्रति र सुभाब लिएको रेकर्ड	
च	महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायहरू लक्षित गरी छुट्टै नीति, निर्देशिका वा कार्यविधिहरू वनेका छन् वा छैनन् ? (जस्तै अपांगता मैत्री, बालमैत्री, लैङ्गिक मैत्री, दलित वा जोखिममा परेको र अन्य समुदायको सामाजिक तथा आर्थिक रुपान्तरणका लागि बनाइएको नीति कार्यविधिहरू)	० - १	०।५	गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय, अपांगता मैत्री निर्देशिका तयार भएको निर्देशिकाको प्रति	
छ	गाउँपालिकामा हुनसक्ने सबै प्रकारका विभेद/ दुर्व्यवहार (जस्तै यौनजन्य, जातिय र महिला हिंसा नियन्त्रण, समान कामका लागि समान ज्यालाको निति बनाएर लागु गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०		
२	लैससास विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा	७	४।५		

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

क	आवधिक योजनाको उद्देश्य, रणनीति तथा नतिजामा लैगिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतमा परिवर्तन एवम् रूपान्तरण ल्याउने गरी स्पष्टरूपमा उल्लेख गरिएको छ वा छैन ?	०-१	१।०	गाउँपालिकाको आवधिक योजना पुस्तिका तथा उद्देश्य, रणनीति तथा नतिजा स्पष्ट रहेको	
ख	आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना (जस्तै स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी, कृषि, विपत जोखिम व्यवस्थापन आदि) तर्जुमा गर्दा गाउँ पार्श्वचित्रबाट प्राप्त लिङ्ग, उमेर, भूगोल, जातजाति, भाषा, संस्कृति, वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति आदि अनुसारको छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषण गरि आवश्यकता पहिचान गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	१	गाउँपालिकाको आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना पुस्तिका तथा विभिन्न समयमा भएका निर्णयहरू	
ग	आवधिक, क्षेत्रगत, लैससास नीति अनुरूप वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम बनाइने गरेको छ वा छैन ? यस्ता नीति र वार्षिक कार्यक्रम बीचको तादम्यता छ वा छैन ?	०-१	०।५	गाउँपालिकाको आवधिक योजना पुस्तिका तथा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पुस्तिका	
घ	वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी कार्ययोजना तयार गर्ने गरिएको छ ?	०-१	०।५	वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम	
ङ	बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१	१	उपस्थिति माइन्सुट तथा बस्तीस्तरको योजना छनौट	
च	वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा विषयगत समिति अनुसार छुट्टयाईएको बजेट र कार्यक्रममा लैससासलाई स्पष्ट रूपमा संवोधन गर्ने गरी विषयगत कार्यक्रमहरू तयार गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०		
छ	बञ्चितकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागि विशेष कार्यक्रम तथा बजेट तय भएको छ वा छैन ?	०-१	०।५	गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पुस्तिका	
३	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन	७	६		
क	उपभोक्ता समिति गठन गर्दा आम भेला गर्ने गरिएको छ वा छैन ? उक्त भेलामा सहजीकरणका लागि कर्मचारी वा महिला बडा सदस्यहरूको भुमिका हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१	१	उ.स. समिति गठन तथा सञ्चालन कार्यविधि २०७४, उपभोक्ता समिति गठन आमभेला माइन्सुट, फोटोहरू	
ख	उपभोक्ता समितिमा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिलाको सहभागिता छ वा छैन ? साथै अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षमध्ये कम्तीमा एकजना महिला सदस्य रहने व्यवस्था छ वा छैन ?	०-१	१	उ.स. समिति गठन तथा सञ्चालन कार्यविधि २०७४, उपभोक्ता समिति गठन आमभेला माइन्सुट, निर्णय तथा खाता सञ्चालन किताब	
ग	उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिक तथा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह, लाभान्वित समुह उपस्थिति रहेको अवस्थामा तिनीहरूको समेत प्रतिनिधित्व हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१	१	उ.स. समिति गठन तथा सञ्चालन कार्यविधि २०७४, उपभोक्ता समिति गठन आमभेला माइन्सुट, निर्णय	
घ	योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिम गठित सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समितिले अनुगमनका सूचकहरू बनाउदा लैससास सम्बन्धी सूचकहरू समावेश गरी सूचक बनाइएको छ वा छैन ? र अनुगमन प्रतिवेदन कार्यपालिकामा छलफल हुन्छ वा हुदैन ?	०-१	०।५	योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिम सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति गठन माइन्सुट तथा निर्णय	
ङ	गत आ.व.को वार्षिक योजनामा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको उत्थानका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम तथा बजेटको कार्यान्वयन पूर्णरूपमा भए वा भएनन् ?	०-१	०।५	गत आ.व.को वार्षिक योजना किताब, उ.स. गठन, अनुगमन तथा फरफारक गरिएको माइन्सुट तथा निर्णय	
च	सञ्चालित कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा लैगिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागत अनुरूप पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ? स्थानीय तहले रूपान्तरणीय विकासको लागि सबै वर्ग वा व्यक्तिहरूलाई ज्ञान तथा सीप विकास गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	१	अनुगमन उपस्थिती माइन्सुट, निर्णयहरू	

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

छ	नियमित रुपमा सबै प्रकारका सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्बन्धी छलफल, सिकाई आदानप्रदान हुने गरेको छ वा छैन ? के यस्ता सिकाईहरु कार्यक्रम/योजना तयार वा नीति निर्माण गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	०-१	०		
४	आन्तरिक संरचना	७	३		
क	गाउँपालिकामा गठीत न्यायिक समिति र वडा तहका मेलमिलाप केन्द्रमा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको प्रतिनिधित्व भएको छ वा छैन ?	०-१	०।५	गाउँपालिकामा गठीत न्यायिक समिति र वडा तहका मेलमिलाप केन्द्र बैठक पुस्तिका तथा निर्णय	
ख	न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रमा दर्ता भएका र समाधान गरिएका विवादहरुको खण्डीकृत तथ्यांक (क्षेत्र र लाभान्वित) को अभिलेख राखिएको छ वा छैन ?	०-१	०।५	न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रमा भएका दर्ता अभिलेख पुस्तिका	
ग	गाउँपालिकाले गठन गर्ने गरेका समितिहरु, उपसमिति तथा कार्यदलमा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिक प्रतिनिधित्व भएको छ वा छैन ?	०-१	०		
घ	सामाजिक विकास शाखा/महिला तथा बाल विकास शाखा अन्तर्गत लैससास सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको छ वा छैन ?	०-१	०		
ङ	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको विकासको लागि छुट्टै कोष तथा बजेटको व्यवस्था भएको छ (जस्तै बाल विकास कोष, अपाङ्गता विकास कोष, छात्रवृत्ति कोष, दलित उत्थान विकास कोष आदि) ? उनीहरुको सक्रियता र आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	१	वार्षिक विकास कार्यक्रममा छात्रवृत्ति कोष तथा बजेट व्यवस्था भएको	
च	बाल हेल्थलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको बारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ता उपयोगी जानकारीहरु समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचना प्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्र प्रयोग गरी लाभग्राहीहरुलाई सूचना प्रवाह गरिने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
छ	गाउँपालिकाले टोल विकास संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरु वा समितिहरु (जस्तै: महिला समुह, आमा समुह, बाल क्लब, संचार समुह, कृषि समुह) दर्ता/सूचीकृत गरी सक्रियरूपमा संचालनमा ल्याईएको छ वा छैन ?	०-१	१	गाउँपालिकाको दर्ता र सूचीकृत गरीएको किताब, प्रमाणपत्र	
५	क्षमता विकास	७	०।५		
क	गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व- मूल्याङ्कन गरी क्षमता विकास कार्ययोजना बनाईएको छ वा छैन ? यस्ता कार्ययोजनाका लागि आवधिक, क्षेत्रगत र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०	संस्थागत स्व- मूल्याङ्कन कार्यक्रम उपस्थिति माइन्पुट तथा स्वीकृत क्षमता विकास कार्ययोजना बनाईएको	
ख	गाउँपालिकाले संचालन गर्ने क्षमता विकास कार्यक्रमहरुमा सहभागिहरुको छनौट गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई विशेष प्रार्थमिकतामा राखेर आवश्यकता पहिचानका आधारमा गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०।५	गाउँपालिकाको वार्षिक निति तथा कार्यक्रममा उल्लेख भएको तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन उपस्थिति माइन्पुटहरु, निर्णयहरु, फोटोहरु, पत्राचार	
ग	गाउँपालिकाले स्वरोजगार वृद्धि गर्ने तथा वैदेशिक एवं रोजगारीमा जाने समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरु तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ वा छैन ? स्थानीय तहले रुपान्तरणीय विकासको लागि सबै वर्ग वा व्यक्तिहरुलाई ज्ञान तथा सीप विकास गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
घ	तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुको क्षमतामा आएको परिवर्तनका सम्बन्धमा प्रभावकारी अनुगमन गर्ने गरेको छ वा छैन ? तालिमप्राप्त व्यक्ति वा सेवाप्राप्त गर्ने समुदायको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरणमा परिवर्तन भएको अभिलेखिकरण गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०		

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

ड	गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकास तालिममा लैससास सम्बन्धी छुट्टै विषय राखि तालिम दिने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
च	गाउँपालिकाले महिलाहरुका रणनीतिक आवश्यकता पुरा गर्नका लागि लोक सेवा आयोग तयारी कक्षा, ग्रामीण महिला प्राविधिकहरु (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी) तयार गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
छ	लैससास विकासको लागि संघीय सरकार अन्तर्गतका संवैधानिक आयोगहरु, प्रदेश सरकार तथा जिल्लास्तरका कार्यालयहरूसँग समन्वय गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०		
६	नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका नीति र प्रतिवद्धता	७	२		
क.	महिला विकासका लागि भएका बेईजिड घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धता र दिगो विकासका सत्रवटा लक्ष्यहरु, बाल अधिकार, जातीय विभेद विरुद्धको अन्तराष्ट्रिय महासन्धी (ICERD), ILO, अपांगता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार संरक्षण गर्ने महासन्धि आदिको बारेमा स्थानीय सरकारका प्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई अभिमुखिकरण गरिएको छ ? कोहि पनि पछाडी नछुटुन् भन्ने कुराको सुनिश्चितताको लागि अध्ययन र विश्लेषण गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिएको छ ?	०-१	०		
ख.	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायका लागि विशेष कार्यक्रम सहित दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरणका लागि स्थानीय तहले सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यमा कार्य गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०		
ग.	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदबाट पारीत प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरेका कार्यक्रम हरूमा रकम विनियोजन गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
घ.	महिला विरुद्ध हुने सबै खालको हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरु र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गरेको छ ?	०-१	१	वार्षिक बजेट पुस्तिका, कार्यक्रम सञ्चालन उपस्थिति माइन्युटहरु, निर्णयहरु, फोटोहरु	
ड	महिला अधिकार स्थापना र महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको विभिन्न दिवस र अभियान जस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस, स्वच्छ महिनावारी दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	१	वार्षिक बजेट पुस्तिका, विभिन्न अभियान/चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन उपस्थिति माइन्युटहरु, निर्णयहरु, फोटोहरु	
च	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनका लागि बजेट विनियोजन सहित कार्यक्रम तयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
छ	समाजमा विद्यमान जातीय विभेद र छुवाछुत सम्बन्धी सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक कुरीति र अभ्यास हटाउनका लागि बजेट विनियोजन सहित कार्यक्रम तयार गरी समयमै सम्पन्न गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
७	सेवा प्रवाह र संस्थागत संस्कृति	७	०।५		
क	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकन तथा वार्षिकरूपमा अद्यावधिक गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		

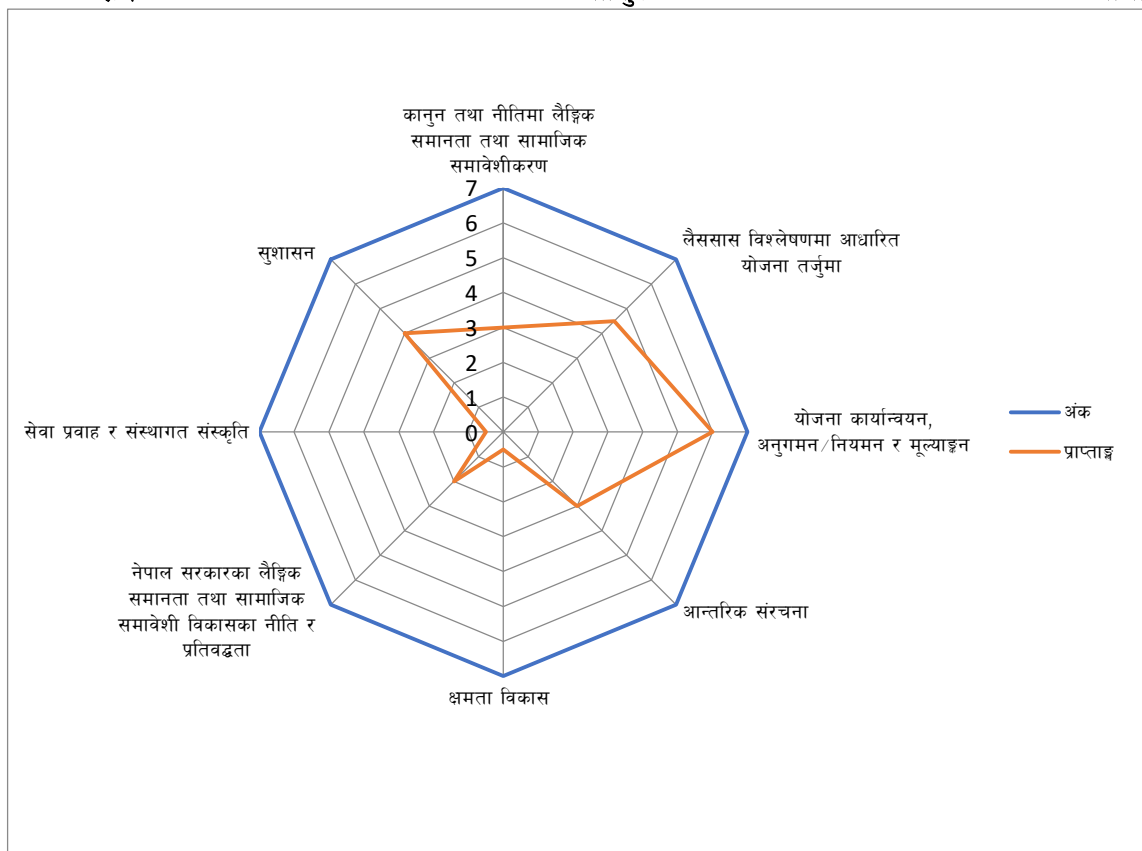
चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

ख	गत आ.व. मा सेवा सुविधामा पहुँच नभएका समुदायहरूका लागि सेवा प्रवाहमा पहुँच पुऱ्याउन घुम्ति शिविर संचालन भए वा नभएको ?	०-१	०		
ग	बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माण भएका छन् वा छैनन् ? स्थानीय तहले सेवाग्राहीहरू प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने ठाउँको उचित व्यवस्थापन जस्तै पिउने पानी, महिला/पुरुष शौचालय, प्रतिक्षालय आदि छ वा छैन ?	०-१	०		
घ	महिला कर्मचारीहरूको गर्भावस्था र बच्चालाई स्तनपान सम्बन्धी संवेदनशीलतालाई ध्यान दिने गरिएको छ वा छैन (जस्तै गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा लगाउन नपाइने) ?	०-१	०		
ङ	राष्ट्रिय तथा स्थानीय अभियान र सम्बन्धित मुद्दाहरूमा (जस्तै निकृष्ट प्रकारको बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह, दाइजो प्रथा, वोक्सी, छुवाछुत प्रथा तथा घरेलु हिंसा, महिला हिंसा उल्लुलन / नियन्त्रणका लागि) अभियान/चेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०।५	वार्षिक बजेट पुस्तिका, विभिन्न अभियान/चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन उपस्थिति माइन्युटहरू, निर्णयहरू, फोटोहरू	
च	महिला हिंसा विरुद्धको शुन्य सहनशिलता अपनाईएको छ वा छैन ? कार्यक्षेत्रमा हुने यौनजन्य हिंसा र दुर्व्यवहारको सम्बोधन गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०		
छ	गाउँपालिकामा लैससासमैत्री आचरण, भाषा, व्यवहार आदि प्रयोगमा आएको छ वा छैन ? यस्तो व्यवस्थाका लागि पहल गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०		
८	सुशासन	७	४		
क	स्थानीय तहले सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचना पाटी, नागरिक वडापत्र जस्ता सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको कार्यान्वयन प्रभावकारी ढंगबाट गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	१	सामाजिक जवाफदेहिताका औजार कार्यान्वयन बैठक उपस्थिति माइन्युट र बैठकका निर्णयहरू	
ख	सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको प्रयोग गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	१	सामाजिक जवाफदेहिताका औजार कार्यान्वयन बैठक पत्राचार र उपस्थिति माइन्युट	
ग	गाउँपालिकाले नियमित रूपमा आयोजना गर्ने सार्वजनिक सुनुवाईमा बर्हिगमन अभिमत (Exit Poll) र नागरिक प्रतिवेदन पत्र (CRC) गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		
घ	Website निर्माण गरी विभिन्न सूचनाहरू (वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, आय-व्यय, पार्श्वचित्र, जोखिम नक्साकन, आवधिक तथा रणनीतिक योजनाहरू, पञ्जीकरणको तथ्यांक, सामाजिक सुरक्षा भत्ताको विवरण तथा अन्य नियमित सूचनाहरू आदि) सार्वजनिकिकरण गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	१	गाउँपालिकाको Website निर्माण भएको र विभिन्न सूचनाहरू Website मार्फत सार्वजनिक गर्ने गरेको	
ङ	सार्वजनिक महत्वका सूचनाहरू साथै माथि “घ” मा उल्लेखित विवरण प्रकाशन गरी स्थानीय संचार माध्यम तथा सूचना पाटी वा सवैको पहुँचमा हुने स्थानमा सार्वजनिक गर्ने गरिएको छ वा छैन ?	०-१	०।५	गाउँपालिका तथा वडाको सूचना पाटीमा सार्वजनिक गर्ने गरेको	
च	लैससासका राम्रा अभ्यासहरू, घटना अध्ययन आदिको प्रकाशन गर्ने, स्थानीय तहका समितिहरूमा छलफल गर्ने, अन्य स्थानीय तह, नागरिक समाज तथा प्रदेश र संघ सम्बन्धित निकायहरूसँग आदान प्रदान गर्ने गरेको छ वा छैन ?	०-१	०		

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

छ	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको पहुँचका लागि गरिएका सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) प्रवाह गरिएको छ वा छैन ? गरिएको भए त्यसले स्थानीय तहको विकास कार्यहरूमा सहभागितामा वृद्धि ल्याएको छ वा छैन ?	०-१	०।५		
---	--	-----	-----	--	--

क्र.स.	सूचक र उप-सूचकहरू	अंक	प्राप्ताङ्क
१	कानून तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	७	३
२	लैससास विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा	७	४।५
३	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन	७	६
४	आन्तरिक संरचना	७	३
५	क्षमता विकास	७	०।५
६	नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका नीति र प्रतिवद्धता	७	२
७	सेवा प्रवाह र संस्थागत संस्कृति	७	०।५
८	सुशासन	७	४
जम्मा प्राप्त अंक		५६	२३।५

१०. सबल पक्ष र सुधार गर्नपर्ने पक्षहरू

सबल पक्षहरू	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू	अवसर	चुनौती
कानून (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड) निति/रणनिति तयार भएको	कानून, निति/रणनिति तर्जुमा गर्दा लैससासको दृष्टीकोणबाट सहभागिता गराउनुपर्ने	महिला तथा सामाजिक रुपमा वन्चितमा परेका समुदायको सहभागितामा निति/रणनिति तयार गरि अपनत्व ग्रहण गर्ने	महिला तथा सामाजिक रुपमा वन्चितमा परेका समुदायको सहभागिता सुनिश्चितता
छुट्टै लैससास निति बनाउने क्रममा रहेको	लैससास सम्बन्धी अभिमुखिकरण गराउनुपर्ने	लैससास सम्बन्धी भएका व्यवस्थावारे जानकारी हुने तथा निति बनाउदा सहजता हुने	लैससास सम्बन्धी शाखा नै नभएको
आवधिक योजनामा लैससास सम्बन्धी निति, कार्यक्रम राखिएको	आवधिक योजना अनुरूप वार्षिक निति तथा कार्यक्रम बनाइनुपर्ने	वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरिनुपर्ने	वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा विषयगत समिति अनुसार बजेटको व्यवस्था

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

योजना तर्जुमा गर्दा सबै चरणहरू कार्यान्वयनमा ल्याएको	बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिनुपर्ने	वञ्चितकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागि विशेष कार्यक्रम तथा बजेटको व्यवस्था	योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता
गापा स्तरिय उपभोक्ता समिति सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि बनेको	उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिक तथा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह रहेकोमा सोको प्रतिनिधित्व गराउनुपर्ने	विकास निर्माण प्रक्रियामा अपनत्व ग्रहण गर्ने	नगद सहभागिता जुटाउन समस्या रहेको
योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ बमोजिम सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति गठन भएको	अनुगमन गर्दा लैससास सम्बन्धी सूचकहरू पनि समावेश गरी सो प्रतिवेदन कार्यपालिकामा छलफल गरिनुपर्ने	लैंगिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागत अनुरूप पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण भइ आगामी दिनमा कार्यक्रम/योजना वा नीति निर्माणमा सहजता	सबै प्रकारका सरोकारवालाहरूको सहभागितामा लैससास सम्बन्धी छलफल, सिकाई आदानप्रदानमा समस्या
गाउँपालिका स्तरिय न्यायिक समिति र वडा स्तरिय मेलमिलाप केन्द्र गठन भएको	मेलमिलाप केन्द्रमा दर्ता भएका र समाधान गरिएका विवादहरूको खण्डीकृत तथ्यांकको अभिलेख राखिनुपर्ने	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको प्रतिनिधित्व	लैङ्गिक तथा सामाजिक रूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको समानुपातिक प्रतिनिधित्व
सामाजिक विकास शाखा/ महिला तथा बाल विकास शाखा भनि रहेको	लैससास सम्पर्क व्यक्ति तोकि लाभग्राहीहरूलाई जानकारीमुलक सुचना प्रवाह गरिनुपर्ने	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको सुचनामा पहुँच पुगेको हुने	सामाजिक विकास शाखा/ महिला तथा बाल विकास शाखा अन्तर्गत कर्मचारी नहुनु
वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू रहेको	क्षमता विकास तालिममा लैससास सम्बन्धी छुट्टै विषय राखि तालिम सञ्चालन गर्नुपर्ने	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको लागि लोक सेवा आयोग तयारी कक्षा	सम्बन्धित विषयविज्ञको कमी
लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको लागि रकम विनियोजन गरिएको	लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायका लागि विशेष कार्यक्रम सहित दिगो विकासका लक्ष्यहरूको स्थानीयकरणका लागि	महिला अधिकार स्थापना र महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको विभिन्न दिवस र अभियान जस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस, स्वच्छ महिनावारी	सामाजिक विकास शाखा/ महिला तथा बाल विकास शाखा अन्तर्गत कर्मचारी नहुनु

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

	सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यमा कार्य गरिनुपर्ने	दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको	
सेवा सुविधामा पहुँच नभएका समुदायहरूका लागि सेवा प्रवाहमा पहुँच पुऱ्याउन घुम्टि शिविर संचालन	प्रयाप्त मात्रामा घुम्टि शिविर संचालन गरिनुपर्ने	सेवा सुविधामा पहुँच नभएका समुदायहरूले आफ्नै घरआँगनमा सेवा पाउने अवसर	भौगोलिक कठिनाई
बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माण भएको	सेवाग्राहीहरू प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने ठाउँको उचित व्यवस्थापन जस्तै पिउने पानी, महिला/ पुरुष शौचालय, प्रतिक्षालय आदिको व्यवस्था	बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माणले सेवामा सहजता	प्रभावकारी कार्यान्वयन र अनुगमन
सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरू प्रयोग गर्ने गरेको	सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन र बर्हिगमन अभिमत (Exit Poll) र नागरिक प्रतिवेदन पत्र (CRC) जस्ता विधी प्रयोग नगरिनु	सेवाग्राही र सेवाप्रदायकविच दोहोरो सम्वाद तथा जवाफदेहितामा वृद्धि	कार्यान्वयनमा ध्यान नजानु
सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) प्रवाह गर्न वजेट व्यवस्था भएको	लैससासका राम्रा अभ्यासहरू, घटना अध्ययन आदिको प्रकाशन गर्ने, समितिहरूमा छलफल गर्ने नगरिनु	विकास कार्यहरूमा सहभागितामा वृद्धि ल्याउन सहयोग पुग्ने	शाखामा कर्मचारी नहुनु तथा कार्यान्वयनमा ध्यान नजानु

११. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्ययोजना

बैशाख १३, २०७८

अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप आर्थिक दायित्व व्यहोर्ने	
	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने (अनुमानित कति रु. हजारमा) खर्च व्यहोर्ने श्रोत प्रष्ट खुलाउने)	नपर्ने
१. कानुन तथा नीतिमा लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण						
१.१. कानुन तथा नीति निर्माणको क्रममा लाभग्राही विशेषतः महिला तथा सामाजिकरूपमा बञ्चितमा परेको समुदायको सुझाव/सहभागिता सुनिश्चितता गर्ने	प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	कार्यपालिका र सभा	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७८ साउन देखि	रु. २००,०००। आन्तरिक श्रोत	

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

१.२. हालसम्म स्वीकृत भएका कानूनहरु र नीतिहरुका बारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि अभिमुखिकरण	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	कार्यपालिका र सभा	प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७८ साउन देखि	रु. १००,०००। आन्तरिक श्रोत	
१.३. गाउँपालिकाको लैससास नीति विशेषतः महिला तथा सामाजिक रुपमा बञ्चितमा परेको समुदायसंग छलफल तथा सुझावबाट तयार गर्ने	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	कार्यपालिका र सभा	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७८ साउन देखि		✓
२. लैससास विश्लेषणमा आधारित योजना तर्जुमा						
२.१. लैससास नीति अनुरूप वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम बनाइने तथा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गर्ने	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ., प्रशासन शाखा प्रमुख	कार्यपालिका र सभा	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७८ साउन देखि		✓
२.२. बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता तथा विशेष कार्यक्रम तथा बजेट तय गर्ने	प्रशासन शाखा प्रमुख, वडा कार्यालय तथा महिलाविकास शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख, वडा कार्यालय	अध्यक्ष, प्र.प्र.अ. र प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७८ साउन देखि		✓
३. योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन						
३.१. सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समितिले अनुगमनका सूचकहरु बनाउदा लैससास सम्बन्धी सूचकहरु समावेश गरी सूचक बनाउने र अनुगमन प्रतिवेदन कार्यपालिकामा छलफल गर्ने	योजना शाखा, सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति	सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति, कार्यपालिका	योजना शाखा, सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति, कार्यपालिका	२०७८ चैत्र देखि		✓
३.२. सबै सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्बन्धी छलफल, सिकाई आदानप्रदान गरि कार्यक्रम/योजना तयार गर्ने	प्रशासन शाखा प्रमुख, महिला विकास शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख, महिला विकास शाखा	महिला विकास शाखा	२०७८ साउन देखि	रु. १००,०००। आन्तरिक श्रोत	
४. आन्तरिक संरचना						
४.१. सामाजिक विकास शाखा/महिला तथा बाल विकास शाखा अन्तर्गत लैससास सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने	महिला विकास शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	महिला विकास शाखा	२०७७ साउन देखि		✓
४.२. बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको बारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ता उपयोगी जानकारीहरु समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचना प्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्र प्रयोग गरी लाभग्राहीहरुलाई सूचना प्रवाह गरिने	सूचना अधिकारी, आइ.टी शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	सूचना अधिकारी, आइ.टी शाखा	२०७८ साउन देखि		✓
५. क्षमता विकास						
५.१. गापाबाट तालिम प्राप्त व्यक्ति तथा समुदायको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरणमा भएको परिवर्तनको अभिलेखिकरण गर्ने	महिला विकास शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	महिला विकास शाखा	२०७८ साउन देखि		✓
५.२. गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकास तालिममा लैससास सम्बन्धी छुट्टै विषय राखि तालिम दिने	महिला विकास शाखा, प्रशासन शाखा प्रमुख	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	महिला विकास शाखा, प्रशासन शाखा प्रमुख	यस आ.व.मा		✓
६. नेपाल सरकारका लैससास विकासका नीति र प्रतिबद्धता						

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८

६.१. लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको साथै जोखिममा परेका समुदायका लागि सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यमा दिगो विकासका लक्ष्यहरूको स्थानीयकरणका लागि विशेष कार्यक्रम तय गर्ने	महिला विकास शाखा, प्रशासन शाखा प्रमुख	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	महिला विकास शाखा, प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७८ साउन देखि	रु. २००,००० आन्तरिक श्रोत	
६.२. महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदबाट पारीत प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरेका कार्यक्रमहरूमा बजेट विनियोजन गर्ने	महिला विकास शाखा, प्रशासन शाखा प्रमुख	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	महिला विकास शाखा, प्रशासन शाखा प्रमुख	२०७८ साउन देखि	रु. २००,००० आन्तरिक श्रोत	
७. सेवा प्रवाह र सस्थागत सस्कृति						
७.१. लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकन तथा वार्षिकरूपमा अद्यावधिक गर्ने	महिला विकास शाखा, आइ.टी शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	महिला विकास शाखा, आइ.टी शाखा	२०७८ साउन देखि		✓
७.२. बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माणमा जोड साथै सेवाग्राहीहरू प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने ठाउँको उचित व्यवस्थापन जस्तै पिउने पानी, महिला/पुरुष शौचालय, प्रतिकालय व्यवस्थापन	योजना शाखा तथा प्रशासन शाखा	कार्यपालिका, प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	योजना शाखा तथा प्रशासन शाखा	२०७८ साउन देखि		✓
८. सुशासन						
८.१. सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचना पाटी, नागरिक बडापत्र जस्ता सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरूको प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गर्ने	महिला विकास शाखा, आइ.टी शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	महिला विकास शाखा, आइ.टी शाखा	२०७८ साउन देखि	रु. २००,००० आन्तरिक श्रोत	
८.२. सूचनाहरू (वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, आय-व्यय, पार्श्वचित्र, जोखिम नक्सांकन, आवधिक तथा रणनीतिक योजनाहरू, पञ्जीकरणको तथ्यांक, सामाजिक सुरक्षा भत्ताको विवरण तथा अन्य नियमित सूचनाहरू आदि) सार्वजनिकिकरणलाई व्यवस्थित गर्ने र लैससासका राम्रा अभ्यास/सिकाइ प्रकाशन तथा सूचना, शिक्षा र संचारको (IEC materials) माध्यमबाट प्रवाह गर्ने	महिला विकास शाखा, आइ.टी शाखा	प्र.प्र.अ.,प्रशासन शाखा प्रमुख	महिला विकास शाखा, आइ.टी शाखा	२०७८ साउन देखि	रु. २००,००० आन्तरिक श्रोत	

१२. निष्कर्ष

गाउँपालिकाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गर्दा २३.५ अंक प्राप्त गर्नुमा ठिक ठिकै उपलब्धी हुन आउँछ । समग्र नतिजालाई माकुरे जालोमा प्रस्तुत गरी हेर्दा योजना कार्यान्वयन, अनुगमन/नियमन र मूल्याङ्कन र सुशासनमा सबैभन्दा राम्रो अवस्था रहेको पाईन्छ भने सबैभन्दा क्षमता विकास र सेवा प्रवाह र संस्थागत संकृतीमा रहेको पाइयो । स्थानीय तहको क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी र नेपाल सरकारका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका नीति र प्रतिवद्धताको कार्यान्वयनमा पनि विशेष जोड दिनुपर्ने देखिन्छ । यस परिक्षण पश्चात निर्माण गरिएको कार्ययोजना अनुसार काम गरिएको खण्डमा यस गाउँपालिकाको भविष्य उज्ज्वल हुने देखिन्छ ।

१३. सुझाव

गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणबाट आएका मुख्य प्राप्ती/निष्कर्षहरुलाई सुनिश्चित रुपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि महिला तथा बालबालिका शाखा स्थापना सहित सम्पर्क व्यक्ति तोकि कार्ययोजनाले तोकेका लक्ष्य, उद्देश्य सहितका कार्य जिम्मेवारी तोकिनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणबाट लक्ष्य प्राप्त भयो कि भएन भन्ने कुराको निरन्तर अनुगमन तथा सुधारात्मक प्रक्रियाहरु अपनाउनुपर्ने देखिन्छ । आगामी दिनमा गाउँपालिकाको छुट्टै लैससास निति बनाई सोहि अनुसार वार्षिक निति तथा कार्यक्रममा समावेश गर्दै लैजानुपर्ने देखिन्छ साथै आगामी दिनमा लैगिक समानता तथा समावेशी विकास गर्न प्रयाप्त मात्रामा बजेट र कार्यक्रम मार्फत तोकिएको उद्देश्य हासिल भए नभएको लेखाजोखा र परीक्षण गरी सुधारका उपाय पहिल्याउनु पर्ने देखिन्छ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ सहभागीहरूको उपस्थिति विवरण

आज मिति २०७८ साल वैशाख १३ गते चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण परीक्षण (GESI Audit) चुमनुव्री गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री धनबहादुर गुरुङ ज्यूको अध्यक्षतामा तपसिलको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो ।

सि.नं.	पद	नाम थर	हस्ताक्षर
१	अध्यक्ष	धनबहादुर गुरुङ	
२	उपाध्यक्ष	कुमारी गुरुङ	
३	वडा अध्यक्ष १	बिरबहादुर लामा	
४	वडा अध्यक्ष २	पेम्बा रेता	
५	वडा अध्यक्ष ३	रामकुमार गुरुङ	
६	वडा अध्यक्ष ४	पेमा दुण्डुप लामा	
७	वडा अध्यक्ष ५	सोनम ध्यालजेन गुरुङ	
८	वडा अध्यक्ष ६	लोप्साङ लामा	
९	वडा अध्यक्ष ७	पासाङ फुन्जो लामा	
१०	सदस्य कार्यपालिका	विशाल घले	
११	सदस्य कार्यपालिका	पेमा रिक्जीन बि.क.	
१२	सदस्य वडा नं १	निमा दोर्जे लामा	
१३	सदस्य वडा नं १	मिडमर छिरिङ लामा	
१४	सदस्य वडा नं १	निमा छेतेन लामा	
१५	सदस्य वडा नं २	पेम्बा छिरिङ लामा	
१६	सदस्य वडा नं २	पासाङ ल्हामू लामा	
१७	सदस्य वडा नं २	लाक्पा ढिकी बि.क.	
१८	सदस्य वडा नं ३	रमन गुरुङ	
१९	सदस्य वडा नं ३	कान्छा गुरुङ	
२०	सदस्य वडा नं ३	ब्ल्यामू गुरुङ	
२१	सदस्य वडा नं ३	फुतानी कमिनी	
२२	सदस्य वडा नं ४	रिक्जिन दोर्जे लामा	
२३	सदस्य वडा नं ४	लाक्पा छिरिङ लामा	
२४	सदस्य वडा नं ४	निमा ढिकी लामा	
२५	सदस्य वडा नं ५	कालेन छेवाङ लामा	

२६	सदस्य वडा नं ५	कुन्साङ बुण्डुप लामा	<i>K.A.D.</i>
२७	सदस्य वडा नं ५	निमा दिकी लामा	
२८	सदस्य वडा नं ६	चित्र बहादुर गुरुङ	
२९	सदस्य वडा नं ६	पासाङ डोल्मा लामा	<i>Pa</i>
३०	सदस्य वडा नं ६	नुडुप घ्याल्जेन	<i>Ne</i>
३१	सदस्य वडा नं ७	कर्साङ लामा	
३२	सदस्य वडा नं ७	पेमा छेवाङ लामा	
३३	सदस्य वडा नं ७	सोनाम आङमु लामा	
३४	सचिव	भिमसेन श्रेष्ठ	<i>Bhim</i>
३५	अधिकृत छैठौँ प्रशासन	बलराम पाठक	
३६	अधिकृत छैठौँ लेखा	गिरिजा प्रसाद रिजाल	<i>Girija</i>
३७	सहायक स्तर पाचौँ प्रशासन	गणेश भक्त त्रिपाठी	<i>G.B.</i>
३८	सहायक स्तर पाचौँ प्रशासन	वेद प्रकाश ढकाल	<i>V.P.</i>
३९	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	प्रेम गुरुङ	<i>P.</i>
४०	प्राविधिक शाखा प्रमुख	सुजता गिरी	<i>Sujata</i>
४१	सहायक स्तर पाचौँ प्रशासन	संगिता बगाले	
४२	सहायक स्तर पाचौँ लेखापाल	दिपक चन्द	<i>D.P.</i>
४३	सहायक स्तर पाचौँ	दुर्गा विष्ट	<i>Durga</i>
४४	सहायक स्तर पाचौँ	सन्दीप रेग्मी	<i>Sandip</i>
४५	सहायक स्तर पाचौँ प्राविधिक	रञ्जिता खनाल	<i>Ranjita</i>
४६	सहायक स्तर चौथो प्रशासन	वासुदेव बली	<i>V.B.</i>
४७	सहायक स्तर चौथो प्रशासन	लक्ष्मी अधिकारी	<i>L.A.</i>
४८	सहायक स्तर चौथो प्राविधिक	सुर्यप्रसाद पौडेल	<i>S.P.</i>
४९	सहायक स्तर चौथो	विन्ति प्रसाद घर्ती	<i>V.P.</i>
५०	कृषि प्राविधिक	ईमान गुरुङ	<i>I.M.</i>
५१	पशु प्राविधिक	खोलमान गुरुङ	<i>K.M.</i>
५२	पशु प्राविधिक	कुमार खतिवडा	<i>K.</i>
५३	पशु प्राविधिक	सुजन दवाडी	<i>S.J.</i>
५४	पशु प्राविधिक	नसिव पोखरेल	<i>N.P.</i>
५५	प्राविधिक सहायक	प्रविन लामिछाने	<i>P.V.</i>
५६	MIS अपरेटर	कुसुम गुरुङ	<i>K.</i>

५७	रोजगार संयोजक	लक्ष्मण गुरुङ	
५८	फिल्ड सहायक	सुजता गुरुङ	
५९	फिल्ड सहायक	मिङ्गयूर दोर्जे	
६०	गाउँपालिका योजना सल्लाहकार पूर्णिमा कार्यक्रम	प्रवीन नेपाली	
६१	इन्जिनियर पूर्णिमा कार्यक्रम	इन्द्र बहादुर चन्द	
६२	का.स.	कान्छा गुरुङ	
६३	का.स.	विशाल गुरुङ	
६४	का.स.	संगीता लिम्बू	

चुमनुव्री गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण प्रतिवेदन २०७८
अनुसूची: २ उपस्थित सहभागीहरु

